



Gümüşhane İlinin Agro-Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi[#]

Suat Akyürek¹, Besim Karabulut^{2*}

¹Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane Meslek Yüksekokulu, 29000 Bağlarbaşı, Gümüşhane, Türkiye

²Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu, 29600 Kelkit/Gümüşhane, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

#27-29 Eylül 2017'de Bayburt/TÜRKİYE'de düzenlenen '1st International Organic Agriculture and Biodiversity' kongresinde özet olarak sunulmuştur.

Derleme Makale

Geliş 14 Eylül 2017
Kabul 28 Kasım 2017

Anahtar Kelimeler:

Agro-Turizm
Organik tarım
Tarım turizmi
Gümüşhane

Ö Z E T

Günümüzde giderek önemi artan ve alternatif turizm çeşitlerinden biri olan agro-turizm, tarım ve turizmin bir araya gelmesi ile ortaya çıkmıştır. Agro-turizm, yoğun şehir yaşantısından uzaklaşmak isteyen bireylerin genellikle çiftlik tarzı evlerde konakladığı, organik ürünlerden faydalandığı doğa ile iç içe yapılan bir turizm faaliyetidir. Özellikle gelişmiş ülkelerde oldukça yaygın olan bu turizm çeşidinin ekonomik, sosyolojik ve biyolojik açıdan birçok katkısı bulunmaktadır. Agro-turizm ülkemizde özellikle Ege ve Akdeniz Bölgesinde yaygın olarak faaliyet göstermektedir. Gümüşhane, Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesi arasında kalan, bu iki bölgenin iklimini yaşayan ve 113 bin ha'lık tarıma elverişli araziye sahip bir bölgedir. Diğer yandan gerek doğal güzellikleri gerek kültürel mirası ile hâlihazırda bir turizm potansiyeline sahip olan Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından da değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, ilin agro-turizm potansiyeli değerlendirilerek, agro-turizm açısından SWOT analizi yapılmış ve son olarak ilin agro-turizm potansiyelinin geliştirilmesi kapsamında öneriler sunulmuştur. Bu amaçla, ikincil kaynaklardan yararlanılarak veri toplanmıştır.

*Sorumlu Yazar:

E-mail: besimkarabulut@gumushane.edu.tr

Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 5(13): 1737-1743, 2017

Assessment of Agro-Tourism Potential of Gümüşhane Province

ARTICLE INFO

Review Article

Received 14 September 2017
Accepted 28 November 2017

Keywords:

Agro-Tourism
Organic agriculture
Agriculture tourism
Gümüşhane

ABSTRACT

The agro-tourism, which is one of the alternative tourism types and increasingly becoming significant today, has developed by combination of agriculture and tourism. Agro-tourism is a tourism activity in which individuals preferring to move away from intense urban life usually accommodate in farm type houses and consume organic products in touch with nature. This type of tourism is particularly common in developed countries and has a lot of contributions in economical, sociological and biological aspects. In Turkey, agro-tourism is particularly more active in Aegean and Mediterranean Regions. Gümüşhane is a region which stays between Eastern Anatolian and black Sea Regions, experiences the climates of both regions and has a 113 thousand ha arable land. On the other hand, it is considered that Gümüşhane province should be assessed in terms of agro-tourism as it already has a tourism potential both with its natural beauties and cultural heritage. In this regard, agro-tourism potential of the province was assessed in the study and SWOT analysis was made in terms of agro-tourism, and finally; suggestions were offered under the development of agro-tourism potential of the province. For that purpose, secondary sources were used to collect data.

*Corresponding Author:

E-mail: besimkarabulut@gumushane.edu.tr

DOI: <https://doi.org/10.24925/turjaf.v5i13.1737-1743.1530>

Giriş

Ülkemizin sahip olduğu iklimi, doğal kaynakları, bitki örtüsü, denizleri, gölleri, arazi yapısı toprak kaynakları ve sulama alanları dikkate alındığında hem tarımsal ürün çeşitliliği açısından hem de alternatif turizm çeşitliliği açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Turizm olayında yerel yiyecek ve içeceklerin tüketimi oldukça yoğundur. Bu nedenle, turizm ve tarım sektörü birbirini tamamlayan sektörlerin başında gelmektedir. Bu bağlamda özellikle son yıllarda agro-turizm alternatif bir turizm çeşidi olarak tarım ve turizmin bütünleşmesinden ortaya çıkmıştır (Çeken, 2016).

Gümüşhane ili, 6575 km² yüzölçümü ile Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. İlin doğusunda Bayburt, batısında Giresun, kuzeyinde Trabzon ve güneyinde Erzincan bulunmaktadır. Genel olarak dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip olan Gümüşhane ili arazisinin %60'ını dağlar, %29'unu platolar ve %11'ini ovalar oluşturmaktadır (Anonim, 2017a). Gümüşhane ilinin tarıma elverişli arazisinin oldukça az olmasına rağmen bölgedeki iller arasında en fazla organik bitki üretimine ev sahipliği yapmaktadır. Gümüşhane ili özellikle organik meyve üretimi ve organik hayvansal gıda üretimi açısından da önemli bir yere sahiptir (Okcu ve ark., 2013). Bu bağlamda Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından potansiyele sahip olduğu ve gerekli planlama ve projelerin hayata geçirilmesi ile birlikte ilin kalkınmasında önemli bir paya sahip olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, Gümüşhane ilinin agro-turizm potansiyelini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, literatür taraması yapılarak ikincil kaynaklardan veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, Gümüşhane ilinde agro-turizmin geliştirilebilmesi için öneriler sunulmuştur.

Agro-Turizm Kavramı ve Önemi

Agro-turizm kavramının kökeni incelendiğinde tarım ve turizm kelimelerinin bir araya gelmesi ile meydana geldiği anlaşılmaktadır. "Agri" ön-eki Latince'de "ager" kelimesinden türetilmiş ve tarla anlamı taşımaktadır. Yunan dilinde ise "agro" kavramı toprak ve tarım bilimi anlamı taşır (Civelek ve ark., 2014). Agro-turizm genellikle kırsal alanlarda, geleneksel tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü ve organik üretimin yaygın olduğu bölgelerde gelişen sürdürülebilir bir turizm çeşididir. Agro turizm kavramı literatürde; çiftlik turizmi, tarım turizmi, tarımsal turizm, kır ve orman turizmi, ekoturizm, agro-ekoturizm, kırsal turizm, alternatif turizm, doğa turizmi, köy turizmi gibi isimler ile bahsedilmektedir. Agro-turizm en genel tanımıyla, insanların tarımsal üretim alanlarına veya çiftliklere gidip oranın şartlarını konaklamalı olarak yaşadığı bir turizm çeşididir (Mitchell, 2006).

Agro-turizm son yıllarda popülerleşmeye başlasa da kökenlerinin 19. yüzyılda İngiltere'de doğaya dönme arzusu ile ortaya çıktığı ve ilerleyen zamanlarda Avrupa'daki sanayileşmiş ülkelerde yayılmaya başladığı bilinmektedir (Uçar ve ark., 2010). Agro-turizmin gelişmesinde; insanların eğitim ve kültür düzeylerinin artması, özel ve organik gıdalara ilgi duyulması, sessiz ve otantik ortamlarda tatil yapma isteği, şehirlerdeki gürültü ve çevre kirliliğinden uzaklaşma gibi faktörler etkili olmuştur (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008; Ahıpaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

Agro-turizm, tarımsal alanlara zarar vermeden yapılabilen alternatif bir turizm çeşididir (Kurt ve Haybat, 2016). Agro-turizm, kitle turizminin aksine küçük gruplar halinde yapılan ve genellikle gelirlerinden büyük ölçüde yerel halkın yararlandığı bir turizm çeşididir. Bu yönüyle sürdürülebilir bir turizm çeşidi olan agro-turizm özellikle bölgede bulunan yerel halkın gelir durumunu ve sosyo-kültürel durumunu geliştirerek kırsal kalkınma açısından önemli bir araç olarak görülmektedir (Civelek ve ark., 2014). Gül ve arkadaşları (2012) agro-turizmi genel olarak; küçük çiftlikler olmak üzere, çiftçilere ek gelir sağlamak amacıyla bağ, bahçe, tarla, ahır, ağıl, kümes vb. tarımsal üretim alanları ile küçük ölçekli ve geleneksel gıda işletme tesisleri gibi faaliyet alanlarının ziyaret etmek, günlük işlerinde çalışmak, çiftlik evlerinde geceleme, gezme, eğlenme, alışveriş yapmak ve bu çiftlik işleri hakkında eğitim almak gibi aktivitelerin bir kısmını veya tamamını kapsayan bir turizm çeşidi olarak tanımlamışlardır. Yavuzaslanoğlu ve Yavuz'un (2012) yaptıkları tanıma göre agro-turizm, küçük kulübelerde, pansiyonlarda ya da kamp ortamında konaklama, kahvaltı, piknik, meyve toplama, hayvan besleme, süt sağımı, peynir yapımı, bal tadımı, at biniciliği, meyve ya da ürün festivalleri, balıkçılık, doğa yürüyüşü gibi aktiviteleri içeren bir turizm çeşidi olarak tanımlamıştır. Agro-turizmin birçok açıdan faydaları bulunmaktadır. Bunlar aşağıda özetlenmiştir (Uygur ve Akdu, 2009; Artuğer ve ark., 2012; Yavuzaslanoğlu ve Yavuz, 2012; Civelek ve ark., 2014; Çeken, 2016).

- Agro-turizm, tarım işletmelerinin büyümesini ve farklı tarım ürünlerinin gelişmesini sağlar,
- Tarımdan gelen gelirlerin artışını sağlayarak, organik tarıma teşvik eder,
- Yeni tüketici pazarlarının oluşmasını sağlayarak yerel tarım ürünlerinin tanıtımını artırır,
- Kırsal bölgelerin ve buradaki tarım işletmelerinin kullanım etkinliğini artırarak, sürdürülebilir bir tarım imkanı sunar,
- Agro-turizminin gelişmesi ile birlikte bölgeye ek gelir sağlayarak bölgenin kalkınmasına yardımcı olur,
- Agro-turizmin gelişmesi bölgede altyapı ve yerel faaliyetlerin gelişmesine ve canlanmasına katkıda bulunur,
- Agro-turizm geliştiği bölgede çevrenin daha iyi korunmasını teşvik ederek flora ve faunanın korunmasına yardımcı olur,
- Agro turizm, çocukların doğa bilinci ve çevre farkındalığını artırır,
- Agro-turizm, kırsal yaşamda karşılaşılan zorlukların farkındalığını artırır,
- Agro-turizmin bölgedeki örf, adet ve el sanatlarının bilinirliğini artırır,
- Agro-turizmin geliştiği bölgede hem bölge halkını hem de gelen turistleri turizm, çevre ve tarım açısından bilinçlendirir,
- Agro turizm geliştiği bölgede istihdam kaynağı oluşturur ve özellikle yapısı gereği şehir yaşantısından uzak bölgelerde gerçekleştiği için geliştiği kırsal bölgelerden şehirlere olan göçü azaltıcı etkisi vardır,
- Yerel halkın turizm gelirlerinden pay alması sağlanarak, sürdürülebilir turizmi geliştirir,
- Agro-turizm kadın iş gücünün ekonomik hayata katılmasına ve kadının toplumdaki rolünün güçlenmesine önemli katkılar sağlar,

- Turizmin çarpan etkisi sebebiyle agro-turizm geliştiği bölgedeki diğer sektörleri de ekonomik açıdan olumlu etkiler,
- Agro-turizm tüm turizm çeşitlerinde olduğu gibi döviz girdisi sağlar,
- Agro-turizm alternatif bir turizm çeşidi olarak turistlere farklı ürün ve hizmet sunarak farklı bir tatil deneyimi yaşatır,
- Agro-turizm deniz-kum-güneş üçlüsünde yoğunlaşan turizm sezonunu tüm yıla yayma imkanı vererek turizm sezonunu uzatır.

Agro-turizmin yukarıdaki katkıları göz önünde bulundurulduğunda oldukça önemli bir alternatif turizm çeşidi olduğu söylenebilir. Gümüşhane sahip olduğu doğası ve kültürel mirası ile ülkemizde alternatif turizm açısından zengin bir potansiyele sahip bir ilimizdir (Çalık ve ark., 2013). Özellikle kış turizmi, yayla turizmi, doğa turizmi, kültür-tarih turizmi gibi alternatif turizm çeşitliliğine ev sahipliği yapan Gümüşhane'nin agro-turizm açısından da potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından SWOT analizi yapılmış ve sonrasında ilgili kişi ve kurumlara öneriler sunulmuştur.

Gümüşhane İlinin Tarımsal Ürün Potansiyeli

Gümüşhane Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesi arasında bir geçit bölgesi durumundadır ve tarımsal üretim açısından sınırlı bir alana sahiptir. Bu yüzden tarıma elverişli olan alanların en iyi şekilde ve amacına uygun değerlendirilmesi gerekir. İlin arazi yapısına bakıldığında 657500 hektarlık arazinin 113685 hektarı (%17,29) tarım arazisi, 216915 hektarı (%32,99) çayır-mera, 164655 hektarı (%25,04) orman ve fundalık, 16225 hektarı (%2,46) tarım dışı arazileri kapsamaktadır. Tarım arazisinin 23276 dekarlık kısmında bahçe tarımı (sebze, meyve, bağ) yapılmaktadır (Okcu, 2012) ve bu alan yıllar geçtikçe artmaktadır. Türkiye genelinde meyve üretimi yapılan alanlar tarım alanlarının %8,39'unu oluşturmaktadır. İlimizde ise bu oran %1,31'dir (Anonim, 2017a). Kalkışım ve ark'nin (2011) yaptıkları çalışmada

Gümüşhane'deki üreticilerin 15 yıldan daha uzun süredir meyvecilikle uğraşmakta olduğunu ve büyük bir çoğunluğunun çiftlik gübresi (%78,46) kullanıp yarısından fazlasının kimyasal ilaç (%53,85) kullanmadığını belirtmişlerdir. Çiftçilerin bahçelerinde yetiştirdikleri meyvelerin bir kısmını da yerel çeşitlerin oluşturduğunu bildirmişlerdir.

Gümüşhane ilinde toplam 25104 dekar alanda sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılmakta olup toplam ürün miktarı 22104 tondur. Bu üretim alanının 16789 dekarlık kısmını yıllık 10985 ton ürünle meyve yetiştiriciliği kapsamaktadır. İlçelere göre sıraladığımızda en fazla meyve yetiştiriciliği yapılan ilçe Kürtün ilçesi olup büyük bir çoğunluğunu fındık bahçeleri (8000 dekar, 476 ton) kaplamaktadır. Kürtün ilçesinin sahile ve Giresun'a yakınlığından dolayı bu ilçede fındık üretimi önemli bir artış göstermiştir. Fındıktan sonra en fazla üretilen tür elma olup her ilçede yetiştiriciliği yapılmaktadır. Elmada çeşit olarak yetiştiriciliği yapılan standart çeşitler olmakla birlikte büyük çoğunluğunu yerel çeşitler kaplamaktadır (Çizelge 1). Bunların yanında bölgede en çok yetiştiriciliği yapılan meyveler arasında armut, ayva, ceviz, dut, fındık, erik, kuşburnu, kızılıçık, kiraz ve vişne gibi türler bulunmaktadır.

Türkiye genelinde tarım alanlarının %2,08'inde sebze üretimi yapılırken, Gümüşhane ilinde sebze tarımı yapılan alan %0,34'te kalmaktadır. Sebze üretimi de meyve üretimi gibi genel olarak ek gelir getirmesi için ve aile tüketimi için kullanılmaktadır (Anonim, 2017b). Sebze yetiştiriciliği açısından Gümüşhane'de 8315 dekar arazide yaklaşık olarak 11119 ton sebze üretimi yapılmaktadır. Bu üretimin büyük çoğunluğunu 4380 dekar üretim alanı ve 6684 ton ürünle Torul ilçesi oluşturmaktadır. Sebzeçiliğin Torul ilçesinde artmasının en önemli sebeplerinden biri 2010 yılından itibaren DOKAP projesi kapsamında 5 yıl içerisinde toplam 60 adet sera kurulması için yapılan teşviklerdir (Anonim, 2017c). Torul'dan sonra en fazla sebze yetiştiriciliği 1787 dekar alanda 2004 ton ürünle merkezde yapılmaktadır (Çizelge 2). Yetiştiriciliği en fazla yapılan sebzeler ise domates ve fasulyedir (Çizelge 2).

Çizelge 1 Gümüşhane ilinde yetiştirilen meyveler*

Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Ürün	Alan (da)	Üretim (ton)	Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Ürün	Alan (da)	Üretim (ton)
Merkez	Elma-Armut	658-295	1.753-1.017	Kürtün	Elma-Armut-Ayva	706-14-0	385-44-12
	Şeftali-çilek	0-13	10-15		Şeftali-Zerdali	0-10	6-12
	Erik-Kayısı	0-130	7-152		Erik-Kayısı	56-40	45-17
	Zerdali	0	82		Kiraz-Vişne	200-130	165-47
	Kiraz-Vişne	102-165	224-193		Kızılıçık-Dut	0-17	2-151
	Dut-Ceviz	85-696	783-129		Fındık-Ceviz	8.000-441	476-142
	Toplam	2.144	4.365	Toplam	9614	1504	
Kelkit	Elma-Armut	1.190-5	526-40	Şiran	Elma-Armut	237-93	549-459
	Erik	27	17		Ceviz-Şeftali	747-0	228-3
	Zerdali	10	3		Erik-Zerdali	20-59	150-46
	Vişne	3	16		Kayısı-Çilek	10-4	53-6
	Ceviz	160	62		Kiraz-Vişne	31-150	21-52
	Toplam	1.395	664	Toplam	1.351	1.567	
Köse	Elma	64	38	Torul	Elma-Armut	725-250	840-267
	Armut	9	10		Ayva- Şeftali	0-0	13-82
	Şeftali	2	2		Kiraz- Vişne	200-350	235-641
	Erik	6	4		Erik-Kayısı	0-100	69-68
	Kiraz	2	2		Çilek-Böğürtlen	10-10	14-6
	Vişne	4	1		Zerdali-Dut	0-0	7-140
	Ceviz	3	2		Fındık-Ceviz-Kızılıçık	550-0-0	413-7-24
	Toplam	90	59	Toplam	2.195	2.826	

*(TÜİK, 2016a)

Çizelge 2 Gümüşhane ilinde yetiştirilen sebzeler*

Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Ürün	Alan (da)	Üretim (ton)	Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Ürün	Alan (da)	Üretim (ton)
Merkez	Soğan-Fasulye	47-1280	7-957	Kürtün	Soğan-Biber	67-6	16-2
	Domates-Hıyar	125-108	469-291		Domates-Hıyar	49-91	132-206
	Maydanoz-Biber	3-41	1-15		Fasulye	560	257
	Marul-Ispanak-Lahana	44-32-107	47-15-202		Lahana-Marul	50-14	14-11
	Toplam	1,787	2,004		Toplam	837	622
Kelkit	Soğan-Lahana	136-250	31-624	Şiran	Domates-Hıyar	74-26	215-60
	Turp-Fasulye	3-400	1-199		Biber-Fasulye	5-25	3-11
	Domates-Maydanoz	10-3	68-1		Lahana-Marul	120-17	240-38
	Hıyar-Biber	105-75	240-30		Ispanak	5	4
	Toplam	982	1,194		Toplam	272	571
Köse	Hıyar	5	8	Torul	Fasulye-Soğan-Sarımsak	1,250-250-5	1,246-188-1
	Biber-Fasulye	10-26	3-12		Domates-Biber	1,003-1000	2,093-997
	Lahana-Marul	9-4	19-2		Hıyar-Lahana	852-20	2,135-24
	Toplam	54	44		Toplam	4,380	6,684

*(TÜİK, 2016a)

Çizelge 3 Gümüşhane ilinde yetiştirilen hayvanlar ve sayıları*

Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Hayvan	Toplam	Gümüşhane İlçesi	Yetiştirilen Hayvan	Toplam
Merkez	Sığır (Kültür)-Sığır(Melez)	1,137-3,386	Kürtün	Sığır (Kültür)-Sığır(Melez)	148-1,796
	Sığır(Yerli)-Koyun (Yerli)	1,477-6,707		Sığır(Yerli)-Koyun (Yerli)	5,990-1,685
	Keçi(Kıl)-Yumurta Tavuğu	1,296-68,000		Keçi(Kıl)-Yumurta Tavuğu	225-660
	Hindi-Kaz-Ördek	60-50-86		Hindi-Kaz-Ördek	15-12-10
	Arıcılık	16,070		Arıcılık	3,343
Toplam	98,269	Toplam	13,884		
Kelkit	Sığır (Kültür) - Sığır(Melez)	19,333-10,589	Şiran	Sığır (Kültür)-Sığır(Melez)	5,222-3,874
	Manda-Sığır(Yerli)	90-829		Manda-Sığır(Yerli)	45-601
	Koyun (Yerli)-Keçi(Kıl)	9,890-1,450		Koyun (Yerli)-Keçi(Kıl)	2,801-39
	Yumurta Tavuğu	11,250		Yumurta Tavuğu	1,570
	Hindi-Kaz-Ördek	80-45-60		Hindi-Kaz-Ördek	47-32-62
	Arıcılık	17,250		Arıcılık	7,433
Toplam	70,866	Toplam	21,726		
Köse	Sığır (Kültür)-Sığır(Melez)	3,042-2,350	Torul	Sığır (Kültür)-Sığır(Melez)	535-705
	Sığır(Yerli)- Koyun (Yerli)	1,475-762		Sığır(Yerli)- Koyun (Yerli)	6,260-3,400
	Keçi(Kıl)-Yumurta Tavuğu	54-4,650		Keçi(Kıl)-Yumurta Tavuğu	800-850
	Hindi-Kaz-Ördek	350-200-100		Hindi-Kaz-Ördek	15-20-25
	Arıcılık	2,700		Arıcılık	2,108
Toplam	15,683	Toplam	14,718		

*(TÜİK, 2016b)

Gümüşhane ilinde özellikle Kelkit ilçesi hayvan yetiştiriciliği bakımından oldukça elverişlidir. Kelkit ilçesinde kurulu olan Doğan Organik Kelkit Sığırcılığı İşletmesi bölgenin kalkınması ve tarımsal açıdan ilçe için önemli bir yere sahiptir. Türkiye'deki toplam süt sığırları varlığının %0,5 ini Gümüşhane'deki sığırlar oluşturmaktadır (Doğan ve Kızıloğlu, 2015). Bu üretimde en çok pay sahibi olan ilçeler Kelkit, Şiran ve Kürtün'dür. Süt sığırcılığının yanında yumurta tavukçuluğu ve arıcılıkta başı çeken hayvancılıklardır (Çizelge 3).

Gümüşhane'de organik tarımın geliştirilmesi ve daha yaygın hale getirilmesi için ürüne ve üretime yönelik destekler, konvansiyonel tarımdan organik tarıma geçiş desteği, pazarlamaya yönelik desteklerin sağlanması ve ilimizde ekonomik gelişmede dezavantajlı bölgelerin belirlenerek organik üretim yapan üreticilere alan ya da üretim miktarına göre bölgesel destekleme verilmelidir (Anonim, 2017b). Organik olarak ürün yetiştirenler genellikle çiftçiler olup, işletme sayısı 2 tanedir ve toplam organik üretim yapan üretici sayısı 51 adettir (Çizelge 4).

Gümüşhane ilinin tarımsal potansiyeli değerlendirildiğinde gerek organik üretim açısından gerekse temiz doğası açısından agro-turizm açısından

zengin kaynaklara sahip olduğu görülmektedir. Agro-turizme katılan bireylerin katılma nedenlerine bakıldığında; kimyasal maddelerden ve hormonlardan arınmış olarak yetişen ürünlerle beslenme arzusu, geleneksel köy yaşantısı ve yerel kültürü tanıma, yoğun şehir yaşamı ve kalabalıktan uzaklaşma, tarımsal alanlardaki işleri öğrenme isteği (el sanatları, reçel yapımı, tarla ve bahçede çalışma vb.) gibi unsurlar etkilidir (Anonim, 2017d). Bu bağlamda Gümüşhane ilinin gerekli altyapı ve yatırımlar ile agro-turizme katılan bireylerin ihtiyaçlarına karşılık verecek bir destinasyon konumuna gelebilir.

Gümüşhane İlinin Agro-Turizm Açısından SWOT Analizi

Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından SWOT analizinin yapılabilmesi için ilgili kaynaklar incelenmiştir. Bunun dışında; Çalık ve arkadaşları (2013), Gümüşhane İlinde Doğa Turizmi Master Planı (2013) ve Merdan ve Okuroğlu'nun (2016) yapmış oldukları çalışmadan yararlanılmıştır. Bu kapsamda, aşağıda Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve tehditleri yer almaktadır.

Çizelge 4 Gümüşhane ilinde organik üretim yapan işletme ve çiftçi sayısı*

Üretici Grubu	Üretici Sayısı	Bitkisel Üretim Yapan Üreticiler	Hayvansal Üretim Yapan Üreticiler	Toplam Organik Üretim Yapan Üretici Sayısı
İşletme	2	0	0	2
Çiftçi	1	35	13	49
Toplam	3	35	13	51

*(Anonim, 2017a)

Güçlü yönler

- İlin kalkınma açısından öncelikli iller arasında yer alması (Anonim, 2017e)
- İlin sahip olduğu iklim özelliklerinin dört mevsim boyunca turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesine imkan sağlaması,
- İlin flora ve fauna çeşitliliğine sahip koruma alanlarına sahip olması,
- İlin doğal ve kültürel açıdan zengin kaynaklara sahip olması,
- İlin geleneksel kültürel değerlerini yaşatan festival ve şenliklerin olması (yayla şenlikleri, kuşburnu-pestil kültür ve turizm festivali vb.) (Anonim, 2017f)
- İlin alternatif turizm çeşidi bakımından oldukça zengin olması,
- İlin Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesi arasında bulunması ve transit bir konuma sahip olması,
- İlin kendine özgün turistik ürünlere sahip olması (pestil, köme, zilli kilim vb.),
- İlin ulaşım altyapısının gün geçtikçe gelişiyor olması,
- İlin organik üretimde, bölgedeki önde gelen iller arasında bulunması,
- İle ait yerel tarımsal ürün çeşitlerinin bulunması (göbek elması, cermai armudu vb.),
- Kimyasal ilaçların ve suni gübrenin az kullanılması sebebiyle temiz ve doğal bir çevreye sahip olması,
- İlde küçükbaş, büyükbaş, arıcılık, balıkçılık gibi üretimlerin yaygın olması,
- Ortaöğretim ve üniversite düzeyinde turizm eğitimi veren eğitim kuruluşlarının bulunması,
- Üniversite düzeyinde organik tarım eğitimi veren eğitim kuruluşlarının bulunması,
- TÜİK verileri güvenlik endeksinde, Artvin ve Sinop'tan sonra en güvenli 3. il olması (Anonim, 2017g).

Zayıf yönler

- İlde turizm bilincinin zayıf olması,
- İldeki parçalı toprak mülkiyetinin tarımda verimi azaltması,
- İlin turistik destinasyonlarına ulaşım altyapısının yetersiz olması,
- İldeki turistik alanların yeterince korunmaması,
- İldeki turizm yatırımlarının yönlendirilmesi ile ilgili ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon eksikliği,
- İlin sosyal ve kültürel yaşam alanlarının ve faaliyetlerinin kısıtlı olması,
- İldeki turizm ile ilgili paydaşların entegre bir şekilde çalışmaması,
- Turizm tanıtımlarının yetersiz olması,
- Yatırımcıların Gümüşhane'ye sıcak bakmaması,
- İlde turistik hizmet veren bir seyahat acentesinin olmaması,
- İlin zorlu bir coğrafyaya sahip olması,
- Turizm alanında çalışacak nitelikli personel açısından yetersiz olması.

Fırsatlar

- İldeki konaklama tesislerinin yetersizliği (Yalçın, 2015),
- İlin çevre illerde gerçekleşen farklı turizm türlerine yönelik turistik destinasyonlara yakın olması,
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOKA) tarım ve turizm politikalarını desteklemesi (Anonim, 2017h)
- İlin organik ürün yetiştiriciliği açısından zengin olması,
- İldeki altyapı yatırımlarının hızlı artış göstermesi,
- Erzincan-Trabzon demiryolunun Gümüşhane ilinden geçirilmesi projesi (Anonim, 2017i),
- Gelecek yıllarda Bayburt ve Gümüşhane arasındaki Köse Hava Limanı'nın faaliyete geçecek olması (Anonim, 2017j),
- Zigana Tüneli ve Kop Dağı Tünelinin yapılıyor olması (Anonim, 2017k),
- Turistik kaynakların restore edilmeye başlanması (Anonim, 2017l),
- İlin tarihi ipek yolu üzerinde olması,
- Tarımsal üretimin genel olarak geleneksel yöntemlerle devam ettirilmesi,
- Yerel meyve çeşitlerinin çoğaltılarak yeni meyve bahçelerinin kurulabilme potansiyeli.

Tehditler

- İlin yatırım, işgücü ve bürokratik engelleri aşma konusunda yetersiz kalması,
- Verimli tarım arazilerinin (özellikle meyve bahçelerinin) betonlaşması (Merdan ve Okuroğlu, 2016),
- Turistik değerlerin yeterince koruma altına alınmaması ve yok olması,
- Hızlı kentleşme ve nüfus artışı,
- Bitkisel ürünlerin iklim şartlarından (don zararı) dolayı zarar görebilmesi,
- Bölgedeki komşu illerinde agro-turizm açısından potansiyele sahip olması.

Gümüşhane ilinin SWOT analizi genel olarak değerlendirildiğinde güçlü yönlerin ve fırsatların zayıf yönlerden ve tehditlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Özellikle kırsal bölgelerin kalkınmasında kırsal turizm ve bunun alt türlerinin (agro-turizm, tarım turizmi, çiftlik turizmi) önemi dikkate alındığında (Uçar ve ark., 2010) Gümüşhane ilinin kalkınmasında agro-turizm önemli rol oynayacaktır. Bununla birlikte, bir bölgede turizmin gelişebilmesi için çekiciliklerin, ulaşılabilirliğin, turistik işletmelerin varlığı, etkinlikler ve son olarak imajın olması gerekmektedir (Kozak ve ark., 2017). Yapılan SWOT analizinde Gümüşhane ilinin birçok doğal ve kültürel çekiciliğe sahip olduğu, ulaşımın hızlı bir şekilde gelişmekte olduğu, çeşitli etkinliklerin yapıldığı ve temiz havası ve güvenli bir il olarak belli bir imaja sahip olması ilin agro-turizm açısından potansiyelinin var olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Tarım ve turizm sektörü ülkemiz açısından oldukça önemli sektörlerdir. Türkiye'nin ekonomik kalkınmasında oldukça önemli paya sahip bu iki sektör kapsamında ortaya çıkan agro-turizmin son yıllarda önemi giderek artmaktadır. Diğer yandan agro-turizm ve organik tarımın anlayışı ortaktır. Her iki kavramında esas amacı, sürdürülebilirliği sağlamaktır. Günümüzde yoğun şehir yaşantısından kurtulma ve organik ürünlerle beslenme arzusu agro-turizmin gelişmesinde etkili olmaktadır. Organik ürünlerle beslenme arzusu özellikle gelişmiş ülkelerde yaygınlık göstermektedir. Ülkemizde de yapılan çalışmalarda (Sarıkaya, 2007; Dağıstan ve ark., 2010; Eryılmaz ve ark., 2015) organik ürünlere yönelik talep önemli oranlarda artmaya başlamıştır. Bununla birlikte Buğday Derneği tarafından çeşitli bölgelerde bulunan ekolojik çiftliklerde Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) projesinin tanıtımı yapılarak agro-turizm teşvik edilmektedir (Anonim, 2017m). Bu gelişmelerden yola çıkılarak, gelecek yıllarda agro-turizme olan ilginin daha da artacağı söylenebilir. Buradan hareketle, gerek ülke bazında gerek bölge bazında agro-turizm potansiyelinin belirlenmesi ve agro-turizme yönelik plan ve projelerin oluşturulması oldukça önem arz etmektedir. Aşağıda Gümüşhane'de agro-turizmin geliştirilebilmesi için bir takım öneriler sunulmuştur.

- Gümüşhane ilinin nitelikli konaklama tesislerinin yetersiz olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu ihtiyacın agro-turizme hizmet veren konaklama tesisleri ile giderilmesi ve böylece Gümüşhane'nin kendine has bir konaklama yapısına sahip olması sağlanabilir.
- Endüstriyel kirlenme açısından en düşük bölgeler arasında bulunan Gümüşhane ili, organik tarım açısından önemli bir potansiyele sahiptir (Merdan, 2014). Dolayısıyla ilin agro-turizm açısından geliştirilmesinde temiz çevre ve organik tarım zenginliği kullanılabilir.
- Agro-turizmin geliştirilebilmesi için eğitim kuruluşlarınca ilde kurs ve seminerler verilebilir.
- Agro-turizme hizmet verecek yatırımlar desteklenerek, ilgili kuruluşlarca bu yatırımlara danışmanlık yapılabilir.
- Gümüşhane ilinde engebeli ve dağlık bir arazi yapısı hakim olsa da Yukarı Fırat Havzası (Kelkit, Şiran ve Köse) önemli tarım arazilerine sahiptir. Özellikle Gümüşhane'de agro-turizm yatırımlarının bu bölgelerde geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Gümüşhane'nin karayolu, demiryolu hatta hava yolu ulaşım olanaklarının geliştirilmesi için yapılan çalışmalar gelecek yıllarda ilin önemli alternatif turizm destinasyonlarından biri olmasına ve bu bölgeye gelen turist sayısında artışa neden olacaktır. Bu nedenle Gümüşhane'nin alternatif turizm çeşitleri belirlenerek, bu turizm çeşitlerinin geliştirilebilmesi için plan ve projeler yapılması gerekmektedir. Özellikle agro-turizmin geliştirilmesi için yerel çiftçiler bilgilendirilmeli ve agro-turizme hizmet verecek altyapı oluşturulmalıdır.
- Gümüşhane Üniversitesi ilgili bölümleri, yerel yönetimler ve yerel girişimcilerin ortaklığında agro-

turizm projeleri üretilerek, bu alanda uygulamalar yapılabilir.

- Gümüşhane ilinde yetişen yerel meyve çeşitlerinin çoğaltılarak ve bu çeşitlerle bahçeler kurularak hem yerel çeşitlerin sürdürülebilirliği sağlanabilir hem de agro-turizmle bölgeye gelir kaynağı oluşturulabilir.

Sonuç olarak, Gümüşhane ilinin agro-turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri dikkate alındığında, güçlü yönlerinin daha ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda agro-turizmin geliştirilebilmesi için ilgili kişi ve kurumlarca plan ve projelerin oluşturulması, altyapı çalışmalarının yapılması ve özellikle yerel girişimcilerin bilgilendirilerek, yatırımlarının desteklenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Ahipaşaoğlu S, Çeltek E. 2006. Sürdürülebilir Kırsal Turizm. Gazi Kitabevi, Ankara. 173s.
- Anonim. 2017a. <http://www.gumushane.gov.tr> (18 Haziran 2017)
- Anonim. 2017b. Gümüşhane İli Ekonomik Görünüm Raporu. Gümüşhane Valiliği Ticaret İl Müdürlüğü. 25s.
- Anonim. 2017c. http://gumushane.tarim.gov.tr/Belgeler/2015%20G%C3%BCm%C3%BC%C5%9Fhane%20Tar%C4%B1m%20B%C3%BClteni/nisan_mayis_haziran.pdf ,16s. (17 Haziran 2017)
- Anonim. 2017d. <http://dogalyasamrehberi.com/dogayla-barisik-bir-tatil-icin-agro-turizm/> (15 Haziran 2017)
- Anonim. 2017e. <http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC0B6C445B8568FF66> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017f. <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gumushane/haberduyuru/gumushane-ili-2017-yili-senlikler-ve-festivaller-takvimi> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017g. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24561> (17 Haziran 2017)
- Anonim. 2017h. <http://www.doka.org.tr/> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017i. <http://www.gumuskoza.com.tr/demiryolu-gumushaneden-gececek.html> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017j. <http://www.milliyet.com.tr/gumushane-bayburt-havaalani-kasim-ayinda-gumushane-yerelhaber-2364092/> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017k. <http://www.milliyet.com.tr/kop-tuneli-nin-5-bin-200-metresi-delindi-bayburt-yerelhaber-1780113/> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017l. <http://www.milliyet.com.tr/tarihi-torul-koprusunde-restorasyon-gumushane-yerelhaber-1338586/> (26 Kasım 2017)
- Anonim. 2017m. <http://www.bugday.org/portal/index.php> (19 Haziran 2017)
- Artuğer S, Özkoç AG, Kendir H. 2012. Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Derg., 3(1), 01-05.
- Avcıkurt C, Köroğlu Ö. 2008. Kırsal Turizm. İçinde: N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Editörler). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Ankara: Nobel Yayınları, s:61-82.
- Civelek C, Dalgın T, Çeken H. 2014. Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma, Turizm Akademik Derg., 1(1), 15-28.
- Çalık İ, Kaya F, Akdu U, Sezerel H, Aras G, Köstepen A. 2013. Gümüşhane İli Turizm Potansiyeli. İ. Günaydın. (Editör) Gümüşhane, Gümüşhane Üni. Yayınları. 148s.
- Çeken H. 2016. Turizm Ekonomisi. Detay Yayıncılık, Ankara. 181s.

- Dağıstan E, Demirtaş B, Yılmaz Y, Tapkı N. 2010. Organik Ürün Tüketim Eğilimi. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kong., Şanlıurfa, 312-319.
- Doğan N, Kızıloğlu S. 2015. Süt Üreten İşletmelerin Başarısını Etkileyen Faktörlerin Analizi: Gümüşhane İli Örneği. Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der. / Iğdır Univ. J. Inst. Sci. & Tech. 5(3): 49-56
- Eryılmaz GA, Demiryürek K, Emir M. 2015. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Organik Tarım ve Gıda Ürünlerine Karşı Tüketici Davranışları. Anadolu Tarım Bilim. Derg. 30, 199-206.
- Kalkışım Ö, Onaran A, Azeri FN, Turan A. 2011. Gümüşhane İli ve İlçelerinde Meyveciliğin Genel Durumu ve Çiftçi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Fen Bilimleri Enstitüsü Derg., GÜFED/GUSTIJ. 1(2):123-134.
- Kozak N, Akoğlan Kozak M, Kozak M. 2017. Genel Turizm İlkeler-Kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kurt S, Haybat, H. 2016. Küçük Menderes Nehri Delta Ovası’nın Tarım (Agro) Turizm Potansiyeli, Route Educational and Social Science Journal, 3(2), 237-256.
- Merdan K, Okuroğlu MS. 2016. Alternatif Turizm Çeşitlerinin Gümüşhane Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg., 20(3), 961-984.
- Merdan K. 2014. Organik Tarımın Ekonomik Analizi: Doğu Karadeniz Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 224s.
- Mitchell JT. 2006. “Conflicting Threat Perceptions at A Rural Agricultural Fair”, Tourism Management, 27(6), 1298-1307.
- Okcu M, Okcu Z, Kalkışım Ö, Karabulut B. 2013. Gümüşhane İlinde Organik Tarım. Türkiye V. Organik Tarım Semp. Bildiriler Kitabı – 2, Samsun, 25-27 Eylül, 319-324.
- Okcu M. 2012. Gümüşhane İlinin Tarımsal Yapısı. Gümüşhane Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü Derg., 2 (2): 93-103, Gümüşhane
- Sarıkaya N. 2007. Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması. Kocaeli Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg. 14(2), 110-125.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı 12 Bölge Müdürlüğü Gümüşhane Şube Müdürlüğü, 2013. Gümüşhane İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013 - 2023, http://gumushane.ormansu.gov.tr/Gumushane/Libraries/MASTER_PLANI/Do%C4%9Fa_Turizmi_Master_Plan%C4%B1.sflb.ashx (18 Haziran 2017).
- TÜİK 2016a. <https://biruni.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkisel.zul> (10 Mayıs 2017)
- TÜİK 2016b. <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul> (10 Mayıs 2017)
- Türkben C, Gül F, Uzar Y. 2012. Türkiye’de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri ve Önemi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Derg., 14(23), 47-50.
- Uçar M, Çeken H, Ökten Ş. 2010. Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği). Ankara: Detay Yayıncılık, 162s.
- Uygur SM, Akdu U. 2009. Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Eko turizmin Kavramsal Açısından İrdelenmesi. Ticaret ve Turizm Eğitim Fak. Derg., Sayı: 1. 143-166.
- Yalçın B. 2015. Turistik Ürünlerin Pazarlanması: Innsbruck ve Gümüşhane Şehirlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Derg. 14: 12-24.
- Yavuzaslanoğlu E, Yavuz M. 2012. Karaman’ın Tarım Turizmi Yönünden Potansiyeli. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Derg. 14(22): 31-33.